

Suomentanut Irmeli Ruuska

TYPE I / TYPE I NORMAL POSITION

D90 B

D

BIITTI

wsoy

max porter

max porter

BIITTI

Suomentanut Irmeli Ruuska

Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

Shy

© MAX PORTER 2023

SUOMENKIELINEN LAITOS © IRMELI RUUSKA JA WSOY 2023

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-49224-6

PAINETTU EU:SSA

Lisa Bakerille

Nyt toimeksi, Shy.

Reppu painaa rutosti.

Lattialankut valittavat.

Hän tsekkaa taas: jointti on snadisti vinottain
tyhjässä Embassy-askissa.

Ajan tsekkaus puolihorteen päässä.

Huone on pehmeää sulaa. Kutsuva.

Säikky.

Reppu painaa rutosti.

Kello on 3.13 aamulla.

Reppu täynnä kiviä, kai se nyt painaa.

*Piikivi on keskimäärin 600 miljoonaa vuotta vanha,
Steve sanoi.*

Repeämispisteessä. Hihnat natisevat.

Korvalappustereot valmiina.

Pandemonium *Andromeda Tour*, Plymouth 1994.

Nauha 1.

Randall & Kenny Ken back2back.

Kerro sun tunteista.

Jungle.

Huippu.

Amen.

Kaikkivaltias.

Elämäntapa.

Tosi kuumaa ja raskasta.

600 miljoonaa vuotta, ja me ollaan muka niin kovia, vaikka kestetään korkeintaan sata. Hän ei pysty pitämään ajatusta hiljaa päässään.

Sen kokoa.

Perhosia vatsassa.

Aikaa.

Tulee lievä paskahätä.

Hän jättää huoneen pimeään. Shyn huoneen ilman Shyta. Parruun on kaiverrettu *Eve 1965*. Parruun on kaiverrettu vinkura sydän. Parruun on kaiverrettu *1891*. Ja tuore, surkea raapustus, *Shy 95*, rosoinen S näyttää zetalta. Senkin hän sössi.

Shy, tulevaisuus on tässä. Se on sinun.

Hän kulkee keskeltä käytävämattoa välttyäkseen narinalta.

Jamie ei ikinä nuku, mutta sillä on kuulokkeet korvilla. Steve, Amanda ja Owen alakerrassa, Benny, Öky-Cal, Paul, Riley, Ash.

Reppu painaa rutosti.

Luihu pikku nilkki.

Hartiat huutavat hoosiannaa.

Askel, sitten toinen.

Hiljaa hyvä tulee.

Chili con carnen haju vielä ilmassa.

Kainalo- ja ruokamattopierut.

Sun äitis.

Texmexiä ja vanhaa homehtunutta kiveä.

Hän pysähtyy alhaalla ja näykkii peukalonahkaansa.

Siuhkis, siuhkis, sähkömittari kuin hitaasti takaisin
kelattu breikki.

Jäänyt aikojen väliin. Poimuun. Pakenee.

Pikku Shy kellon lyödessä kolmetoista, mukana
viimeiset tötsyt ja lempikasetti. Poika portailla astu-
massa läpi. *Tom ja keskiyön puutarha*. Siltä nyt tuntuu,
jumankauta just siltä. Hän ei ole muistanut sitä kirjaa
vuosiin.

»Tässä on Shy. Yleensä hänet tapaa täältä sopesta
kuulokkeet korvilla, puhumasta itsekseen.

Hän on pyytänyt, ettei häntä kuvattaisi.

Shy, sano nyt sentään hei.»

Jos hihnat pettävät, peli on pelattu, sata murikkaa
rymähtää portaiden juurelle laatoille. Suojellut
portaat, suojeltu lattia, suojeltu historia, äkäiset opet.

Kuppainen Reebokin reppu on ollut hänellä iät ajat.

Lynx Africa -dödöä.

Sydän pom-pom-pompottaa kuin pelosta.

Tyhmää draamaa ilman yleisöä. Limittyvää tausta-
selostusta pää puhki.

Tänään edistyimme hyvin, Shy. Olen tosi iloinen.

Hän on spreijannut, nuuskannut, polttanut, kiroillut,
pöllinyt, viilleillyt, mätkinyt, paennut, rynninyt, romut-
tanut Escortin, hajottanut kaupan, sotkenut talon,
murtanut nenän ja tuikannut isäpuoltaan veitsellä
sormeen, muttei aikoihin hiipinyt. Stressaavaa touhua.

»Psyhykkisesti häiriintyneitä nuoria erityiskoulutuksen
tarpeessa vai joukko nuorisorikollisia, joita hyysätään
maaseutuhotellissa veronmaksajien rahoilla?»

Hän on päässyt talvipuutarhaan, ottanut yhdeksän
varovaista, matonvaimeaa askelta ällön kukkaverhon
peittämän korkean ikkunan ääreen. Ensi vuonna tästä

tulee jonkun hienostomäntin keittiö. Vanhat ikkunat eivät avaudu. Uudemmat, kuuskytluvulle päivitettyt avautuvat hiljaa ja nätisti. Hän astuu ulos tunkkaisesta talosta ja vetää hupun päähän.

[Kamera panoroi nurmikkoa.]

»Tavallinen palloa potkiskeleva teini-ikäisten sakki vai maan pahiten häiriintyneiden ja väkivaltaisimpien nuorisoriikollisten joukkio? Täällä epäsovinnaisessa Last Chancen koulussa toistetaan yhä uudestaan: he voivat olla molempia.»

Hän voisi hölkätä päästäkseen pikemmin pois näkyvistä, mutta kivet pitäisivät kolketta, joten hän jatkaa hiipimistään. Hän vilkaisee taakseen taloon ja ajattelee niitä, jotka siellä ovat. Peiton alla. Owen, yövuorolaiset ja pojat. Unten mailla herätykseen asti, siellä ne piereskelevät, hengittävät ja näkevät unta jostain stressaavasta, rajusta tai ihanan rennosta jutusta, mistä lie. Kaikki sanovat aina nukkuvansa täällä sikasyvää unta. Uudet tyypit kertovat sekounistaan, ja sitten seuraa kummitusjuttukierros (puheet rouva Nashista, joka vahtii nukkuja ja imee tämän öistä hengitystä; laiha ukosta, joka ravaa yöpaitasillaan takaportaissa tiputellen kusta) ja tositarina Sir Henry Radcliffesta, joka murhasi lukitussa ullakkokamarissa palvelijan, sen takia jokainen uusi tulokas kuulee keskellä yötä huudon, yhden ainoan kirkaisun, tervetulotoivotuksen

talon traumaattisesta menneisyydestä. Jokainen on kuullut sen, ja jos ei ole, ainakin väittää niin.

Olet fiksu poika, aiotko tosiaan lyödä elämäsi läskiksi?

Yö on suuri, ja se sattuu.

Kylläpä sitä nyt äksyilläään.

Vai että masentunut?

Hän kääntää selkänsä ja vaeltaa sineen.

Liikkuva varjo.

Viime vuonna, kun hän oli vielä kotona, vielä normaalissa koulussa, hän meni ruokavälkällä Beckyn luo ja ähräsi haisevan, rasvatahmaisen kondomin kanssa yrittäen saada sen paikoilleen, hyödytön heppi oli kuin turta möykky, Becky kiltti ja liian avulias, hyväili lempeästi, lupsutti puolelta toiselle ja pusersi, yritti kömpelösti suihinoton tapaista, hymyili säälivästi ja katsoi surkeaa pikkupiliä ihan kuin siihen sattuisi, se vain pahensi asiaa, joten hän pukeutui, oli tuppisuinen ja tyly, säntäsi punoittaen pois peiton alta, Becky pyysi häntä jäämään, tsillaamaan, käärimään jointin ja ottamaan rennosti eikä tekemään siitä suurta numeroa, mutta hän jymisteli nolona ja tippa linssissä alakertaan, luikki Beckyn luota häpeissään, ryntäsi takaisin koululle ja tuumi, että jos elämä on näin stressaavaa, tällaista painetta, se on kyllä helvetti ihan liikaa, yhtä hässäkkää kaikki, miten kukaan selviää siitä, Becky on kiltti, mutta häpeä muuttuu kiukuksi, hän ei pääse viimeisestä virheestä, kun kaikki odottavat jo seuraavaa, ei istu siistissä, puhtaassa huoneessa jonkun kivan tyyppin kuunnellessa häntä, ajattele jotain mikä halutaan kuulla, väliin hyviäkin vaihteita, sitä seilaa ajan ankarassa putkessa, selviää, hölmöilee, pitää lystiä ja putoaa takaisin aukkoon, tulee kaikkea vahinkoa, sitten se väistämätön tunnelma, kun on mokannut, pudotus ennalta arvatusti takaisin lähtöruutuun, Becky katsomassa apeasti hänen pientä, valjua, kutistuvaa kulliaan,

myttyinen esinahka kuin kaljurotta, kalu tanakan tapituksen, kivan pussailun ja nuolemisharjoitusten, ylettömien stondisten, tahmeiden kalsareiden ja rohtuneiden huulien jälkeen kuin petturi, luoja, miten hänen tekee mieli käpertyä kasaan ja nyyhkyttää, kaikki se nylkytys puistossa, *odotetaan kunnes ollaan valmiita*, niin tyypillinen petos, hän kuvittelee aina, miten asiat menevät, ja kiihtyy, kun ne eivät sujukaan juuri niin, ja nyt hänellä on kaiken kukkuraksi kemian kaksoistunti, huono tuuli pahenee, ottaa pannuun, labran haju, rouva Fryn, pääsisipä takaisin, kelaamaan alkuun, leuhkintaan, jännitykseen, kihelmöintiin, koulu yhtä pilkkaa, loputtomasti portaita, pitkiä käytäviä, hän myöhästyi tunnilta poikuus yhä tallella, syöksyi luonnontiedon siipeen, heitti reppunsa kemian labran lattialle ja alkoi jauhaa Noddyn kanssa paskaa, ja Fryn sanoi: *En taida pitää tuosta asenteesta*, hän siihen: *Enkä mä sun pärstästäsi*, ja Fryn komensi hänet heti reksin luo, ja hän sanoi, että painu kuule vittuun, ja marssiessaan ulos hän veti kädellään, rysäytti rikki yksi, kaksi, kolme, neljä viisi kokonaista kemian sarjaa, lasipulloja ja happoastioita, letkunkiristimiä ja bunsenlamppuja, ja labratakkiset luokkatoverit vain tuijottivat monttu auki, tirskuen, ja hän marssi suoraan pois koululta, sytytti pihan poikki mennessään sätkän, arvasi, että tämä päivä oli koululle viimeinen tikki, ja tiesi, että joutuisi kuuntelemaan äitinsä niiskuttavaa jankkausta

koko illan. *Mutta miksi, mikä sinut siihen riivasi, kuuletko sinä, mikä sinua vaivaa, miksi teet minulle tämän, puhu, kerro meille*, ja isäpuoli kurkistaa ovesta ja katsoo tuomarin silmin, vitun tärkeilijä, joten hän painuu Gillin ja Michaelin luo, he ovat jättäneet hänelle maton alle avaimen, ja jos tilanne kuumenee liikaa, hän voi istua heidän tyylikkäässä keittiössään ja purkaa paineita, olla äidin ja isäpuolen ystävien luona, niillä ei ole omia lapsia, ehkä Gill on hänen kummitätinsä, hän ei muista, hän menee sisään, kiertele hetken mutisten keittiössä, ahmii vaniljatäytekeksijä, katselee tavaroita, Gill ja Michael Pariisissa, Gill ja Michael Korfulla, kehystetty juliste ja teksti VIINI KOHOTTAÄ TUNNELMAA SÄÄLLÄ KUIN SÄÄLLÄ, pihalintukalenteri, hän avaa baarikaapin ja ottaa Gordon's-huikan, polttaa sitten patiolla röökin, talsii ympäriinsä, olispa vielä jotain taian hainkuja, juo sitten votkapaukun, etsii jääkaapista muutamän Kronenbourg-tölkin, kulauttaa kurkkuunsa yhden, juo lisää votkaa ja makaa viherhuoneen sohvalla, juo toisenkin tölkillisen ja polttaa sätkän, kuulee sitten etuoven avautuvan, joten hän läimäyttää keittiönoven kiinni ihmetellen, mitä tehdä, kuulee Gillin henkäisevän pelokkaasti *voi*, nostaa tuolin käsiinsä, paistaa lasivitriinin ja hienot viinilasit rikki, kuulee Gillin kirkaisun, kuulee ulko-oven paukahduksen, käy valokuvien kimppuun, mätkee lasia, Gill ja Michael Aveburyssa halaamassa jotain kiveä,

nuori Gill parvekkeella nahka palaneena, hän mätkee koko kuvaseinää, äkkiä ja lujaa kuin tivolin pelissä, jossa hutkitaan ponnahtelevia päitä, rystyset verillä, syvään haavaan on uponnut pieni lasikuutio, hän paistaa rikki viinijulisteen, tempaisee mikron irti pistorasiasta ja nakkaa sen lattialle, heittää votkapullon seinään, rysäyttää tuolin viherhuoneen oveen, mutta se on panssarilasia, joten ainut tulos on, että tuolista katkeaa jalka, hän räähäisee, päästää kovan, terävän ulvaisun, pudottaa särkyneen tuolin käsistään, istuu sohvalle ja puhkeaa itkuun, nikottelee, voi paska, grrr, vittu, olo alkaa jo vähän helpottaa, ja kun sireenit lähestyvät, hän on tyyntynyt ja jotenkin pahoillaan.

Hän pysähtyy nurmikon laitaan, missä Jamie potkaisi viime lukukaudella Nick Fulshaw'n pään lyttyyn, ja poliisi tivasi, miksi kukaan ei nähnyt, kun jätkä makasi siellä verissään, ja kaikki toistelivat: *Sen aidan takia*.

Äiti soitti Shylle ja sanoi, että he olivat huolissaan, hänen pitäisi varoa eikä polttaa niin paljon, se saattoi hidastaa hänen kasvuaan, epäterveellistä olla kaikein päivät sisällä, kuunnella vain rumpua ja bassoa, ja Shy sanoi, että tykkäsi rumpubassosta enemmän kuin ikinä äidistä, ja katkaisi puhelun.

Muisto peittyi muuhun paskaan.

Shy soitti vielä takaisin äidille.

Kiva rupatella, vitun valittava kääkkä. Älä enää vai-vaudu. Jätä vain mut rauhaan. Käske Iainin painua vittuun.

Hän katkaisi taas puhelun, jätti äidin nyhkytyksen luuriin.

Hän katsoo taakseen, ja talo on kuin sumeasta vanhasta valokuvasta, jonka värit ovat haalistuneet.

Hän puolittain odottaa, että näkisi ikkunassa kalvaat kasvot.

Terve vaan, jätkät.

Rauha kanssanne, aaveet.

Bum-psh – bum-psh

bum-psh – bum-psh

sisäinen sylkevä beatbox,

marssia ajassa

darkstepin tahtiin nyökkäys ja askel,

yy, kaa, *phömp*, *klik*,

kitalaki virvelinä,

kurkkupotku näin Last Chancesta luikitaan.

[Amandalla, joka on talon vanhimpia valvojia, on
kokemusta sosiaalityöstä, ja hän nauttii
progressiivisen kasvatusympäristön haasteista]

»Kuvitelkaa näyttämöä, muutamaa huonopalkkaista
aputyöläistä ja näyttelijäkuntaa, johon kuuluu
äärettömän epäluotettavia ja herkästi tulistuvia
näyttelijöitä. Nuoria miesnäyttelijöitä, joilla on hyvin
kompleksinen tausta. Jossain tapauksessa traaginen
tarina. On kyllä hemmetinmoinen ihme, että
selviämme yhdestäkään yöstä. Mahtava onnenpotku.
Joten myykööt vain tämän röttelön eniten tarjoavalle,
mutta se ei tee tyhjäksi työtä,
jonka olemme täällä tehneet.»

Yö on suuri, ja se sattuu.

Shy asuu Last Chance -asuntolassa, joka on nimensä mukaisesti ongelmanuorten viimeinen mahdollisuus. Tänä yönä Shy päättää jättää kaiken taakseen ja lähteä.

Seurana ovat vain korvalappustereoihin aseteltu suosikkikasetti, raskas reppu, viimeinen jointti ja päässä kaikuvat äänet. Äänet kuuluvat Shyn vanhemmille, opettajille, ystäville ja kanssakärsijöille. Niille, joita hän on satuttanut ja niille, jotka yrittävät häntä rakastaa.

»...taiturimainen voimannäyte,
monimuotoinen romaani,
joka singahtelee, sykkii, pirstoutuu
ja palaa taas takaisin rikkonaisten
rytmien ja raskaiden basso-
kuvioiden aikaansaamalla riemulla
ja tuholla.»

The New York Times

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-49224-6